

ТЕМА 1. ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА І ЛЮДИНИ

Економіка як наука для вирішення основної проблеми суспільства. Проблема вибору: ресурси та потреби. Суб'єкти економічних відносин, які вирішують проблему вибору: домашні господарства, фірми, держава. Економіка вивчає систему відносин між економічними суб'єктами в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання економічних благ.

Методи економічного дослідження. Переваги, які надають людині економічні знання. Алгоритм раціонального прийняття рішення для споживчого, підприємницького та громадського вибору. Функції економічної науки та її зв'язки з іншими науками.

ТЕМА 2. ЗМІСТ ОСНОВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЯВИЩ ТА ПРОЦЕСІВ

Різновиди виробничих ресурсів. Зміст основних економічних процесів: виробництва, споживання, розподілу та обміну. Виробництво: структура та інфраструктура. Економічний зміст понять «земля», «капітал», «здатність до підприємництва», «інформація». Технологічні уклади: характеристика та розвиток. Продукт виробництва: структура та призначення. Приклади окремих ресурсів (факторів) виробництва, що використовують у виробництві певних продуктів. Ефективність: сутність та зміст. Способи оцінювання та показники ефективності. Інформаційні джерела для визначення ресурсного потенціалу різних регіонів, країн.

ТЕМА 3. ОСНОВНІ ПАРАМЕТРИ РИНКУ: ПОПИТ, ПРОПОЗИЦІЯ, РИНКОВА ЦІНА

Ціна, витрати та корисність товару. Індивідуальний попит. Ринковий попит: зміст, функція попиту від ціни. Ефекти заміщення. Чинники попиту: приклади та графіки. Ринкова пропозиція: зміст, функція пропозиції від ціни. Цінові й нецінові чинники попиту та пропозиції: приклади та графіки. Графічні та аналітичні параметри ринкової економіки. Ціна ринкової рівноваги: зміст, графічне відображення. Роль рівноважної ціни в ринковому саморегулюванні. Причини та наслідки порушення рівноваги на ринку товару. Неринкове ціноутворення: причини та способи регулювання ціни на деякі товари.

ТЕМА 4. ЕЛАСТИЧНІСТЬ ПОПИТУ І ПРОПОЗИЦІЇ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ ПРО ЕЛАСТИЧНІСТЬ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Еластичність попиту за ціною. Еластичність пропозиції за ціною. Чутливість попиту й пропозиції до зміни різних чинників. Еластичність попиту та еластичність

пропозиції. Дугова й точкова еластичність. Напрями застосування теорії еластичності. Обчислення показників еластичності попиту та пропозиції за ціною на основі конкретних даних. Приклади товарів із різною еластичністю попиту. Визначення стратегії поведінки фірми за допомогою коефіцієнтів еластичності попиту. Врахування еластичності при ціноутворенні, формування податкової системи та організації торговельних відносин з іншими країнами.

ТЕМ 5. ГРОШІ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Сутність грошей. Концепції походження грошей. Функції грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб накопичення, світові гроші. Приклади виконання грошима різних функцій. Види грошей за матеріальними носіями: товарні гроші, металеві гроші, монети, паперові гроші, кредитні гроші, векселі, банкноти, депозитні гроші. Готівкові та депозитні гроші. Сучасні електронні гроші. Грошова маса та її показники. Суспільна корисність та купівельна спроможність грошей. Стійкість національних грошей і курс національної валюти. Гроші та грошова реформа в Україні. Чинники забезпечення стійкості національних грошей.

ТЕМА 6. СПОЖИВАЧ В ЕКОНОМІЦІ. ЕКОНОМІЧНІ ПОТРЕБИ ТА ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ.

Розвиток та безмежність потреб споживача. Поточні та перспективні потреби. Чинники, що впливають на формування та зміну потреб. Споживчі блага як засіб задоволення потреб. Бюджет споживача. Гранична корисність благ – основа вибору. Закон спадної граничної корисності. Раціональна та нераціональна поведінка споживача: зміст та приклади. Загальна та гранична корисність. Обчислення загальної та граничної корисності від споживання та обсяг споживання, який забезпечує оптимізацію корисності. Аналіз кривих байдужості. Карта кривих байдужості та лінія бюджетного обмеження. Гранична норма заміщення.

ТЕМА 7. РИНКОВА ІНФРАСТРУКТУРА: ОСОБЛИВОСТІ РІЗНИХ РИНКІВ

Ринок товарів та послуг: сутність, суб'єкти (домашні господарства, фірми (підприємства), держава, закордонний сектор) та організація. Спільні риси та особливості формування попиту і пропозиції на ринках ресурсів. Торгівля як основний механізм ринку товарів і послуг. Ринок праці. Працівник та роботодавець як суб'єкти ринку: права та обов'язки. Чинники формування попиту та пропозиції на ринку праці. Ринок капіталу. Покупці та продавці кредитних ресурсів. Чинники впливу на попит та пропозицію на ринку капіталу. Ринок землі. Власники та орендарі (покупці) земельних ресурсів. Чинники формування попиту на землю та її пропозиції. Ринок інформації: учасники та функціонал.

ТЕМА 8. РИНКОВА ІНФРАСТРУКТУРА: БІРЖІ, БАНКИ, СТРАХОВІ КОМПАНІЇ ТА ІНШІ РИНКОВІ ПОСЕРЕДНИКИ

Взаємозв'язок структури та інфраструктури сучасного ринку. Ринковий кругообіг як основа для формування ринкової інфраструктури. Складові ринкової інфраструктури. Функції, які виконують різні елементи ринкової інфраструктури. Товарні біржі: призначення, операції та роль уряду в їх функціонування. Фондова біржа: призначення, організація та роль уряду у функціонування. Банки у функціонування ринку капіталів. Основні операції та послуги банків. Регулювання банківської діяльності Національним банком України. Інші фінансово-кредитні посередники (страхові компанії, трасти, інвестиційні фонди) у функціонування ринку капіталів.

ТЕМА 9. ОСОБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. РОБОТА ПІДПРИЄМСТВА

Підприємництво як особливий вид діяльності. Роль та значення підприємництва для розвитку економіки. Теорія підприємництва. Функції підприємництва: ресурсна, управлінська, інноваційна, ризикова. Законодавство як базова основа підприємництва. Особливості та головні ознаки підприємця (прагнення незалежності, підвищене прагнення досягнення мети та схильність до ризику). Мета діяльності підприємця. Поєднання приватних та суспільних інтересів в підприємницькій діяльності. Вимоги до особистості підприємця. Інноваційна складова в підприємницькій діяльності.

ТЕМА 10. ВИДИ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ВИРОБНИЧЕ, КОМЕРЦІЙНЕ, ПОСЕРЕДНИЦЬКЕ, ФІНАНСОВЕ. ПІДПРИЄМНИЦТВО В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Види підприємництва: перелік (виробниче, комерційне, посередницьке, фінансове), зміст, характеристика. Зв'язок між формами власності та організаційними формами підприємств.. Підприємництво в інформаційній сфері. Переваги та обмеження різних форм організації підприємств. Підприємництво як економічний суб'єкт. Підприємства різних форма власності. Організаційні форми підприємств приватної власності: одноосібні володіння, партнерства, корпорації. Організаційні форми колективних підприємств і підприємства державної власності. Суперечності інтересів підприємця, громади, суспільства. Соціальна відповідальність підприємця.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітична економія: Макроекономіка і мікроекономіка: Підручник: У 2-х кн. - Кн. 2: Мікроекономіка. - 2-ге вид., випр. і доп. Затверджено МОН / За ред. С.М. Панчишина. - К., 2014. — 390 с.
2. Гальчинський, А. С. Політична нооекономіка : начала оновленої парадигми економічних знань / А.С. Гальчинський. — Київ : Либідь, 2013. - 472 с.
3. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. - 9-те вид., доп. Затверджено МОН / За ред. В.Д. Базилевича. - К., 2014. — 710 с.
4. Горленко Г.О. Практичні роботи з економіки для учнів 11 класів (рівень стандарту) – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – 28 с.
5. Економічна теорія. Політекономія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – К. : «Знання», 2012. – 206 с.
6. Економічна теорія. Мікроекономіка : Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – К. : «Знання», 2012. – 134 с.
7. Економічна теорія. Макроекономіка: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – К. : «Знання», 2012. – 206 с.
8. Капіруліна С.Л. Подорож у світ економіки /С.Л.Капіруліна, К.В.Панькова. – Кам'янець-Подільський: Аксіома. – 2011. – 72 с.
9. Крупська Л. П. Економіка (профільний рівень) : підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти / Л. П. Крупська, І. Є. Тимченко, Т. І. Чорна. - Харків: Вид-во «Ранок», 2018. - 240 с.
10. Крупська Л. П. Економіка (профільний рівень) : підруч. для 11 кл. закл. загал. серед. освіти / Л. П. Крупська, І. Є. Тимченко, Т. І. Чорна. — Харків: Вид-во «Ранок», 2019. - 256 с.
11. Мацелюх Н.П., Максименко І.А., Теліщук М.М. та ін. Основи економічної науки: навч. посіб.- К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 324с.
12. Мацелюх Н.П. Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка. [Текст] : Навч.посіб. 2-ге вид. перероб. та доп. / Мацелюх Н.П., Максименко І.А. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 382 с.
13. Радіонова І.Ф. Економіка (рівень стандарту, академічний рівень). 11 клас І.Ф. Радіонова. – Кам'янець-Подільський : Аксіома – 2011. – 176 с.
14. Семенко В.М. Економічна теорія. Політекономія: Навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури – 2010. – 364 с.
15. Сучасні економічні теорії [Текст] : 2-ге вид. перероб та доп. Навч. посіб. для самостійної підготовки до курсового та комплексного державного екзамену з економічної теорії / Н. П. Мацелюх, І.А. Максименко, М.М. Теліщук та ін.. – К. «Центр учбової літератури», 2015. – 224 с.
16. Щетинін А.І. Політична економія [Текст] : підручник / А.І.Щетинін; затв. Мін. освіти і науки України. – Київ: Центр учбової літератури, 2011 – 400 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Вступнику пропонується для відповіді 5 питань. Відповідь на кожне питання оцінюється від 0 до 40 балів. Максимально можлива сума балів становить 100.

Критерії оцінки відповідей на запитання в ході співбесіди:

«40-31» балів ставиться, коли студент володіє необхідними знаннями і вміннями у повному обсязі. Відповіді студента демонструють глибоке розуміння матеріалу, правильне застосування знань і умінь, необхідних для відповіді, не містять істотних помилок. Студент точно формулює думки і обґрунтовує їх послідовно, логічно викладає матеріал, виявляє вміння ілюструвати теоретичні знання, аналізує, наводить приклади і розв'язує проблемно-практичні ситуації, робить висновки.

«30-21» балів ставиться, коли студент володіє необхідними знаннями і вміннями (вимоги, що й на оцінку відмінно), проте у засвоєнні мають місце незначні прогалини і окремі неточності. Відповіді студента виявляють розуміння матеріалу, правильне застосування знань і умінь, необхідних для відповіді, але містять окремі помилки і невеликі неточності. При викладенні матеріалу допускається деяка непослідовність, незначні неточності у формуванні думок.

«20-11» балів ставиться, якщо студент володіє знаннями і вміннями з дисциплін, але вони носять розрізнений характер, знання недостатньо глибокі, а вміння проявляється слабо. У засвоєнні навчального матеріалу мають місце суттєві неточності. Відповіді не глибокі, містять істотні помилки, у тому числі у висновках, аргументація слабка.

«10-0» балів ставиться, коли студент виявляє незнання більшої частини відповідного розділу матеріалу, допускає помилки в формуванні визначень, спотворює їх зміст, невпевнено викладає матеріал, або відмовляється від відповіді.

Сумарна кількість набраних вступником балів до 200 та дає підсумкову оцінку. Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо оцінка фахового вступного випробування складає не менше 100 балів.

Затверджено на засіданні приймальної комісії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
протокол №2 від «15» квітня 2024 року

Відповідальний секретар Приймальної комісії

Сергій ЄЛЬЦОВ